

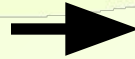
UMANISMUL ȘI RENAȘTEREA

CUPRINS:

1. Definirea conceptelor
2. Condițiile istorice ale apariției Umanismului
3. Răspândirea Umanismului
4. Concepția umanistă
5. Renașterea literară
6. Renașterea științifică
7. Renașterea artistică în Italia
8. Renașterea artistică în afara Italiei
9. Umanismul în Țările Române

1. Definirea conceptelor

- Umanismul a fost un curent de gândire care s-a afirmat în secolele XIV-XVII în Europa și reprezintă o etapă în laicizarea gândirii umane. Umaniștii puneau în centrul preocupărilor culturale omul, accentuând necesitatea dezvoltării sale multilaterale.
- Renașterea reprezintă expresia științifică și culturală a Umanismului.
- Termenul de Renaștere a fost introdus de istoricul francez Jules Michelet.

2. Condițiile istorice ale apariției Umanismului

- **Umanismul a apărut în Italia în secolul al XIV-lea datorită mai multor factori:**
 - dezvoltarea economică a orașelor italiene (Umanismul este expresia ideologică a burgheziei);
 - Italia moștenește în mod direct tradițiile și spiritul antichității greco-romane (această nouă concepție despre om își trage substanța din cultura greco-romană);
 - viața culturală era susținută de mecena (familia Medici din Florența, papii Iuliu al II-lea și Leon al X-lea);

Papa Iuliu al II-lea

A fost papă între anii
1503-1513.

I-a încredințat lui
Michelangelo pictarea
Capelei Sixtine.

Papa Leon al X-lea

Numele său adevărat este Giovanni de Medici.

A fost papă între anii 1513-1523. este cunoscut mai ales pentru vânzarea indulgențelor în vederea construirii Catedralei Sfântul Petru din Roma.

Este al doilea fiu al lui Lorenzo Medici, cel mai cunoscut conducător al Florenței.

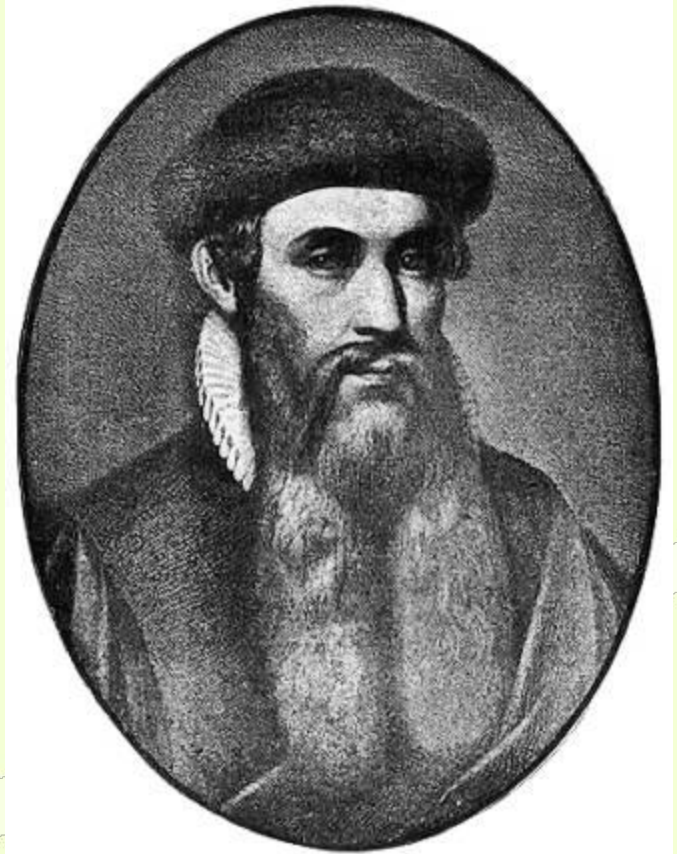
I-a urmat pe tronul pontifical vărul său Giuliano de Medici, sub numele de Clement al VII-lea (1523-1534)

3. Răspândirea Umanismului

Din prima jumătate a secolului al XV-lea și până în primele decenii ale secolului al XVII-lea, ideile umaniste s-au răspândit în Europa. Răspândirea ideilor umaniste în Europa a fost favorizată de următorii factori:

- intensa circulație a manuscriselor;
- apariția tiparului (Johannes Guttenberg, mijlocul secolului al XV-lea);
- decăderea latinei ca limbă de cultură și impunerea limbilor naționale;
- frecventarea universităților din Italia de către tinerii din Europa;

Johannes Guttenberg

4. Concepția umanistă

- un nou model uman („*omul este măsura tuturor lucrurilor*” , „*uomo universale*”);
- nouă morală;
- un nou model educațional (era criticată scolastica, metodă de educație specifică Evului Mediu);
- o nouă etică a muncii;
- o nouă artă;
- o nouă concepție despre artist;

Imaginea unei școli din secolul al XIV-lea în viziunea artistului Laurentius de Voltolina.

- un nou model de conducător politic
- Niccolo Machiavelli în lucrarea „Principele” susține că oamenii politici trebuie să acționeze în funcție de interesele de stat, renunțând la concepțiile morale și religioase – „scopul scuză mijloacele”;

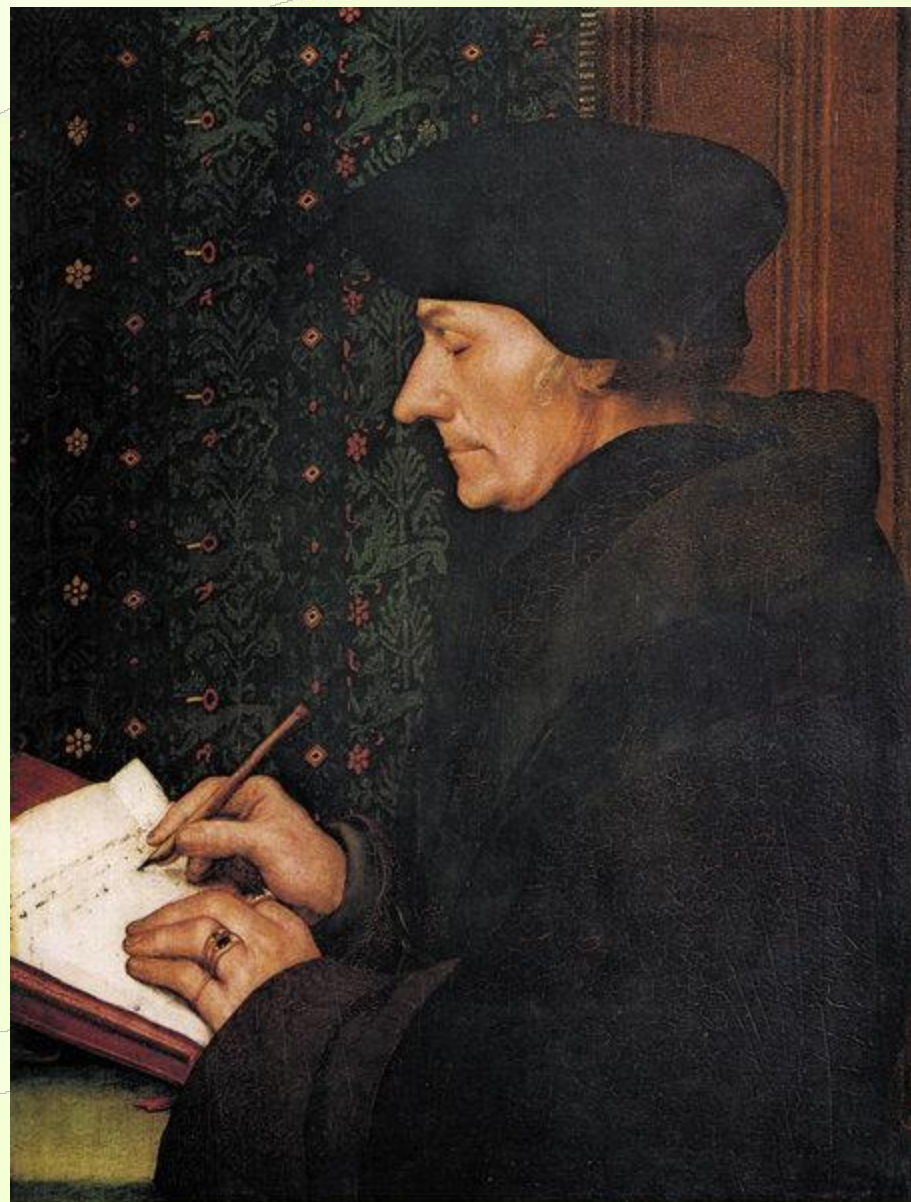
Niccolo Machiavelli

- **Laturile Umanismului:**

- **Umanismul civic** care avea rolul de a forma cetățeni utili, curajoși, inteligenți, oameni de acțiune care să își pună viața în serviciul patriei și al comunității;
- **Umanismul critic și erudit** care s-a manifestat prin redeșteptarea interesului pentru cultura antică, pentru cercetarea manuscriselor, a operelor antichității, ceea ce a dat un impuls activității culturale din toate domeniile, prin credința în superioritatea gândirii și rațiunii. Cel mai important reprezentant este Erasmus din Rotterdam – „*prințul umaniștilor*”, „*lumina lumii*”; în cărțile sale critică abuzurile Bisericii, moravurile timpului său, nedreptatea, sărăcia poporului.

- **Erasmus din Rotterdam** a fost un teolog și erudit olandez, unul din cei mai însemnați umaniști din perioada **Renașterii** și **Reformei** din secolele al XV-lea și al XVI-lea, "primul european conștient" (Stefan Zweig).

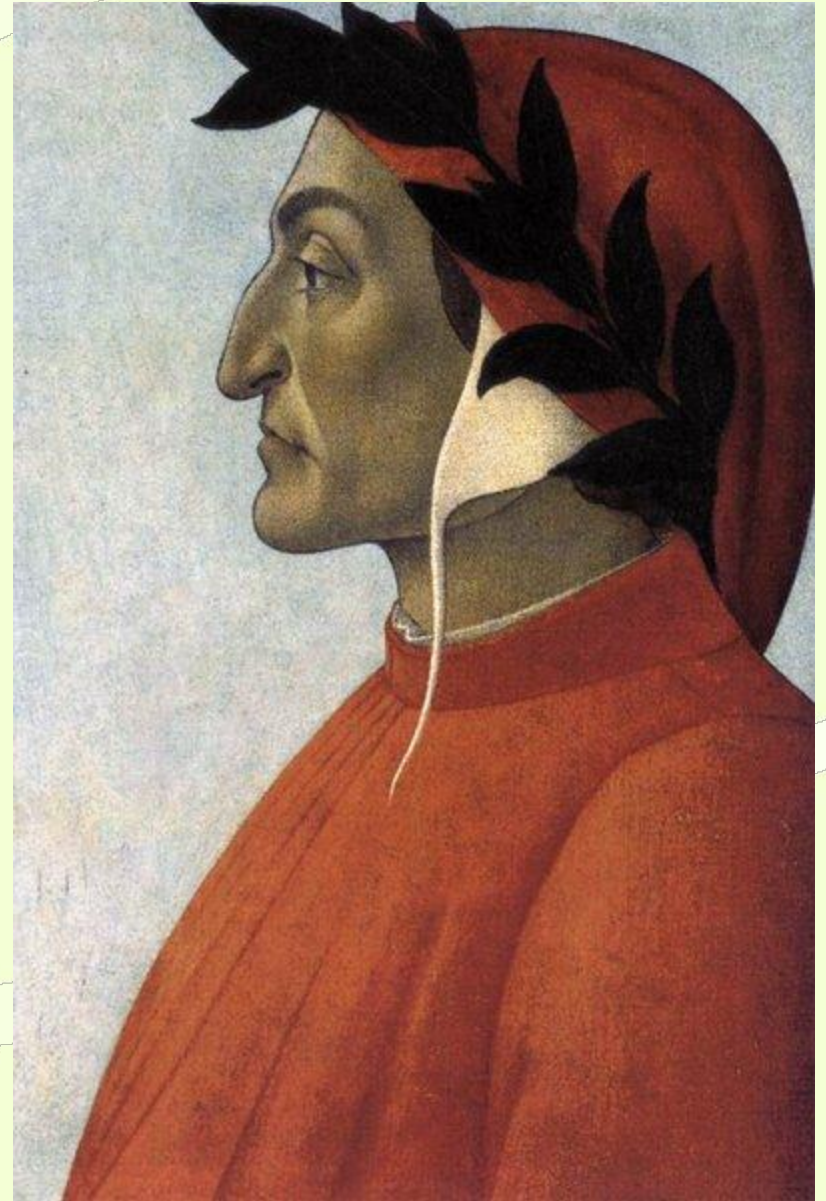

5. Renașterea literară

- **Reprezentanți ai literaturii din Italia:**

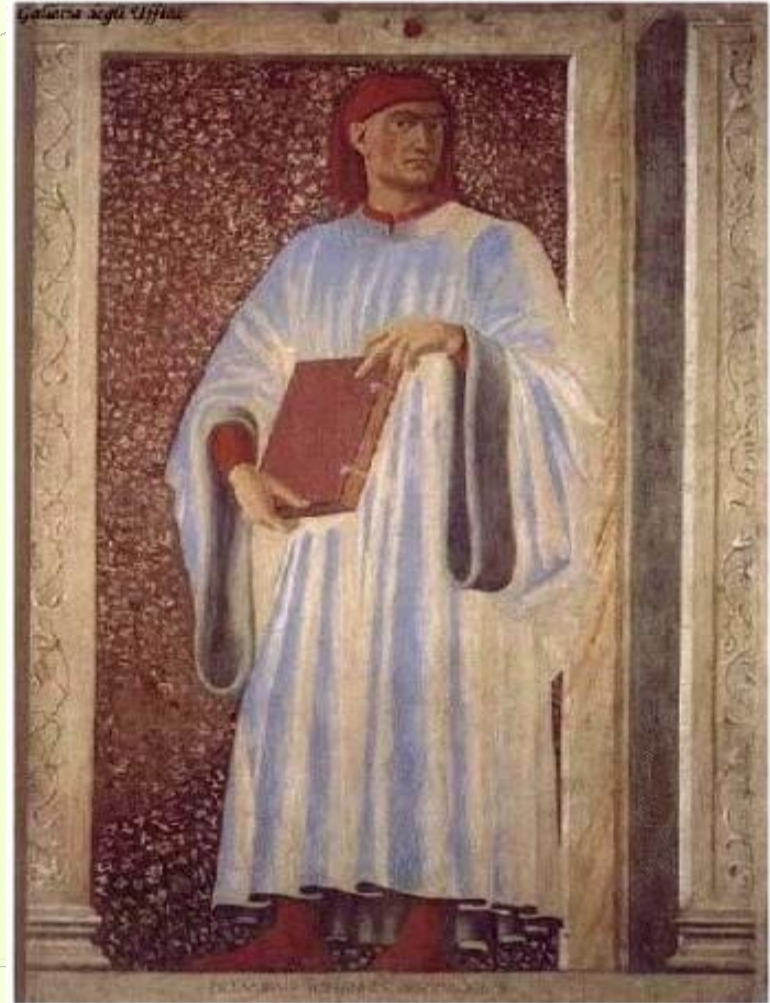
- Dante Alighieri („Divina Comedie”);
- Francesco Petrarca („Canțonierul”, „Rimele”);
- Giovanni Boccaccio („Decameronul”);
- Ludovico Ariosto („Orlando furioso”);

Dante Alighieri
- portret realizat de
Sandro Botticelli

Francesco Petrarca

Giovanni Boccaccio

Reprezentanți ai literaturii din

Franta:

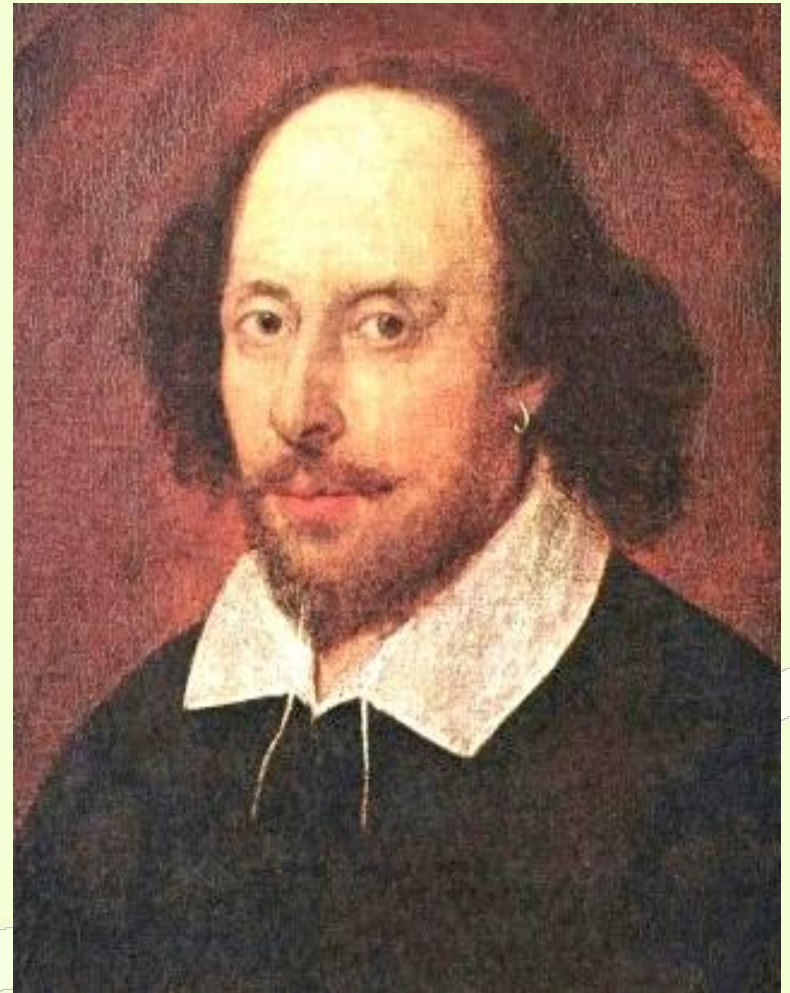
- Francois Rabelais („Gargantua și Pantagruel”);
- Pierre Ronsard (a întemeiat împreună cu 6 prieteni „Pleiada”);

Francois Rabelais

- **ReprezentanȚi ai literaturii din Anglia:**

- William Shakespeare („Romeo și Julieta”, „Visul unei nopȚi de vară”, „Richard al III-lea”, „Othello”, „Iulius Cezar”, „Macbeth”, „Hamlet”, „Regele Lear” etc.);

- **ReprezentanȚi ai literaturii din Spania:**

- Miguel Cervantes - a pus bazele romanului realist modern („Don Quijote”);
- Lope de Vega - creatorul teatrului național spaniol;

Miguel Cervantes

Lope de Vega

- Reprezentanți ai literaturii utopice care propunea o societate în care domină toleranța religioasă, libertatea, egalitatea:
 - Thomas Morus („Utopia” sau „Nicăieri”);
 - Tommaso Campanella („Cetatea Soarelui”);
 - Francis Bacon („Noua Atlantidă”);

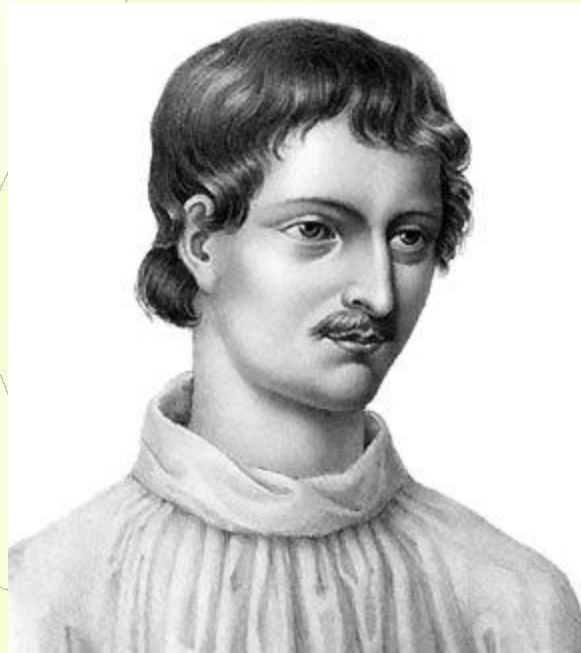
Thomas Morus –
Portret realizat de
către Hans Holbein cel Tânăr

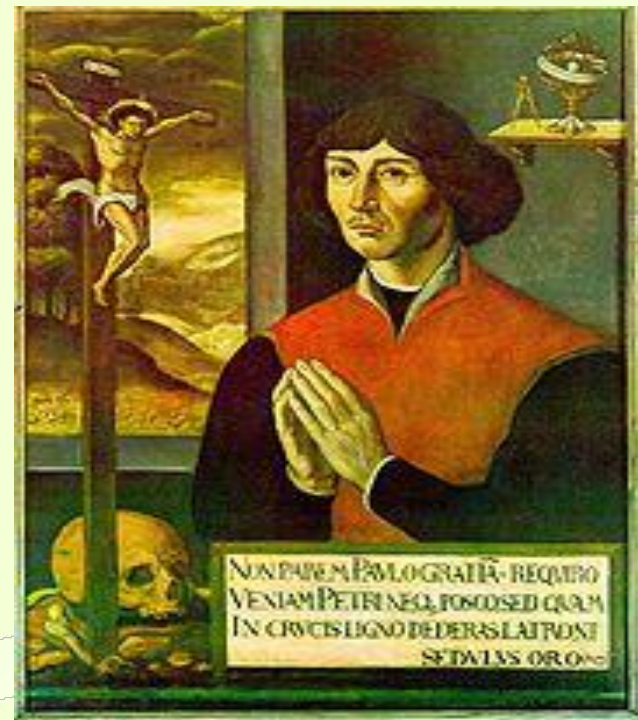
6. Renașterea științifică

- Oamenii de știință au început să combată Biblia și nu admiteau ca fiind valabile decât acele informații care puteau fi verificate.
- S-au impus noi metode de cercetare: observația, experimentul, rațiunea.
- S-au făcut progrese în fizică, chimie, astronomie, matematică, medicină, geografie etc. Cele mai importante descoperiri s-au realizat în domeniul astronomiei („regina științelor”).

- **Giordano Bruno** a afirmat că universul este infinit;
- **Nicolaus Copernic** a pus bazele teoriei heliocentriste conform căreia Soarele se află în centrul universului și în jurul său se mișcă planetele. El combătea astfel teoria geocentristă a lui Ptolemeu.

Giordano Bruno

Nicolaus Copernic

- În secolele XVI-XVII s-au făcut progrese importante în studiul corpului uman:
 - **Ambroise Pare**, considerat „părintele chirurgiei”, a pus la punct procedul legării arterelor;
 - medicul spaniol **Miguel Servet** a explicat sistemul circulației sangvine;

Ambroise Pare

7. Renașterea artistică în Italia

- **Caracteristicile artei renascentiste:**

- arta Renașterii este laică și umană, prin destinație și gust;
- natura și trupul uman devin obiecte de studiu pentru artiști;
- inspirație din modelele antice;
- tot mai mulți artiști se pun în serviciul autorității laice;
- spre deosebire de Evul Mediu, operele de artă nu mai rămân anonime, ci sunt profund individualizate;

- **Arhitectura:**

- » arhitectura civilă a depășit-o pentru prima dată ca importanță pe cea religioasă;
- » arhitectura civilă este reprezentată de palate (Palatul Dogilor din Veneția, Palatul Strozzi din Florența), castele (pe Valea Loarei), primării, vile etc.;
- » palatul este construcția tipică a acestei perioade;
- » cel mai important monument este Catedrala Sfântul Petru din Roma;
- » arhitecți: Fillippo Brunelleschi și Michelangelo Buonarotti

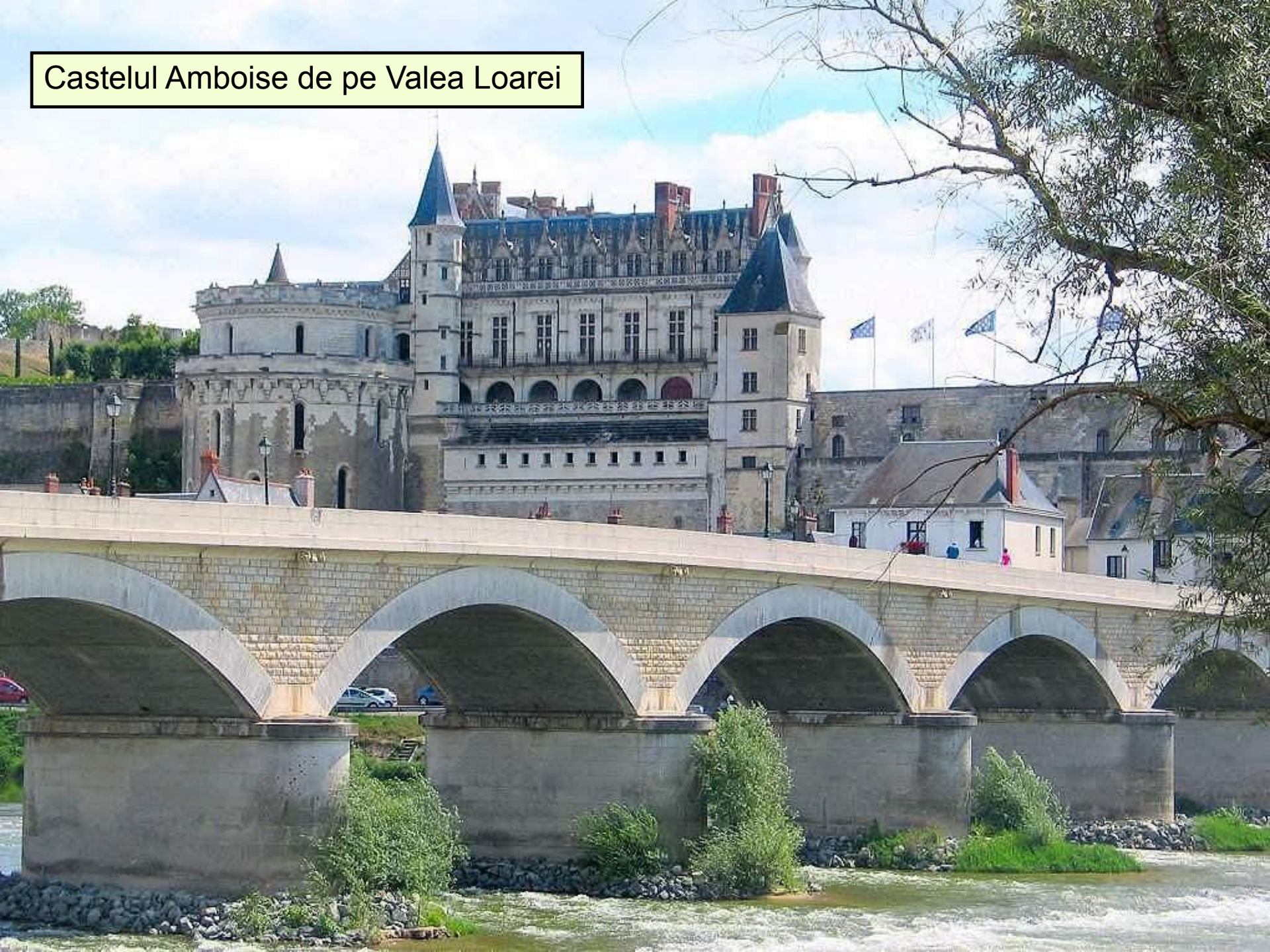
Catedrala Sfântul Petru din Roma

Palatul Dogilor din Veneția

Castelul Amboise de pe Valea Loarei

Castelul Blois de pe Valea Loarei

Castelul Serrant de pe Valea Loarei

Castelul Talcy de pe Valea Loarei

- **Sculptura:**

- dintre toate domeniile artei, sculptura a fost cel mai mult influențată de antichitate;
- sculptura s-a desprins de arhitectură, devenind o artă de sine stătătoare;
- a fost redescoperit nudul, dar și alte genuri specifice antichității romane, cum ar fi bustul-portret, medalia și statuia ecvestră;
- sculptori:
 - **Donatello** (David, Gattamelata);
 - **Michelangelo** (David, Sclavii, Pieta, Moise);

**Sfântul Ioan
Evangelistul –
Sculptură de
Donatello**

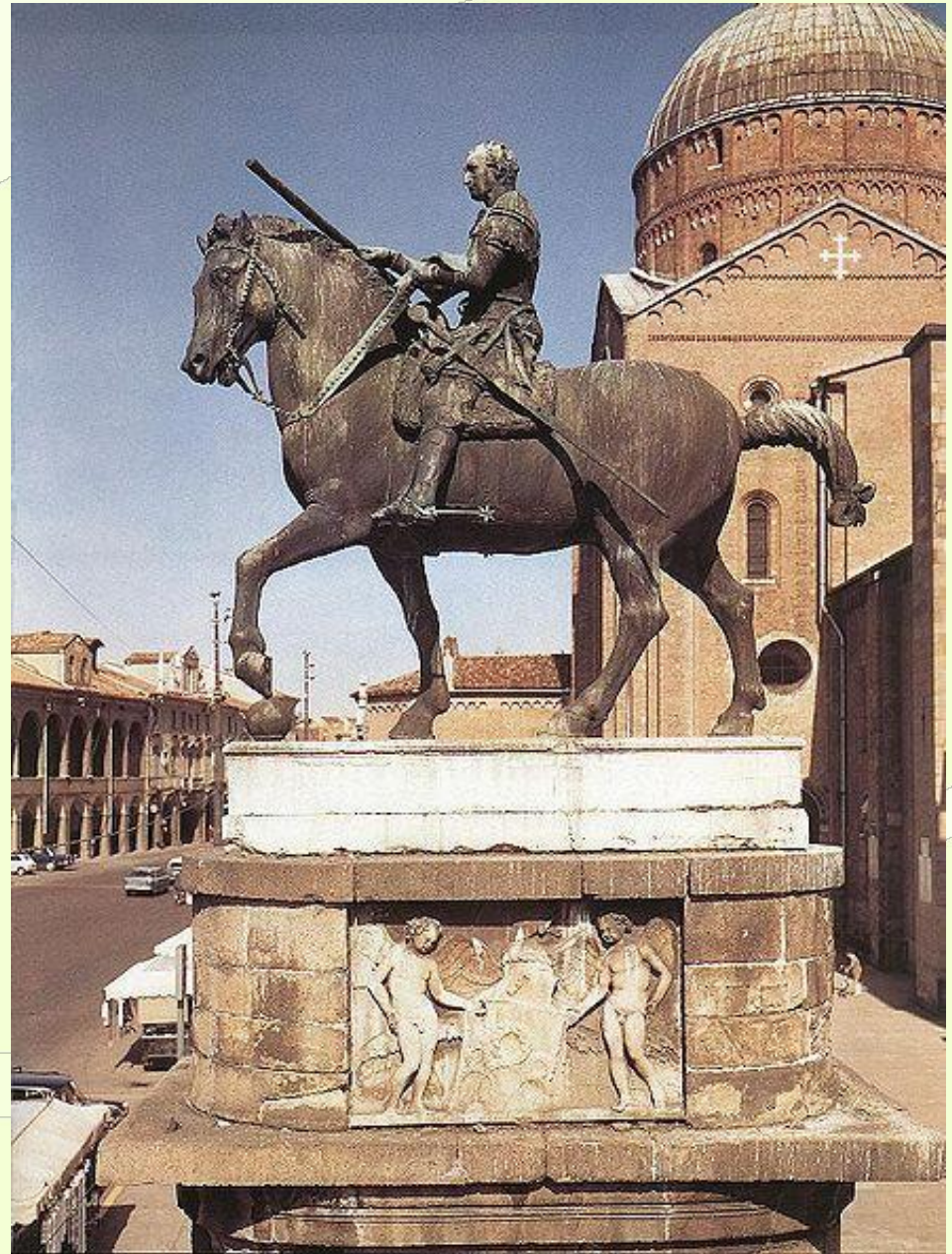

DAVID- Sculptură de Donatello

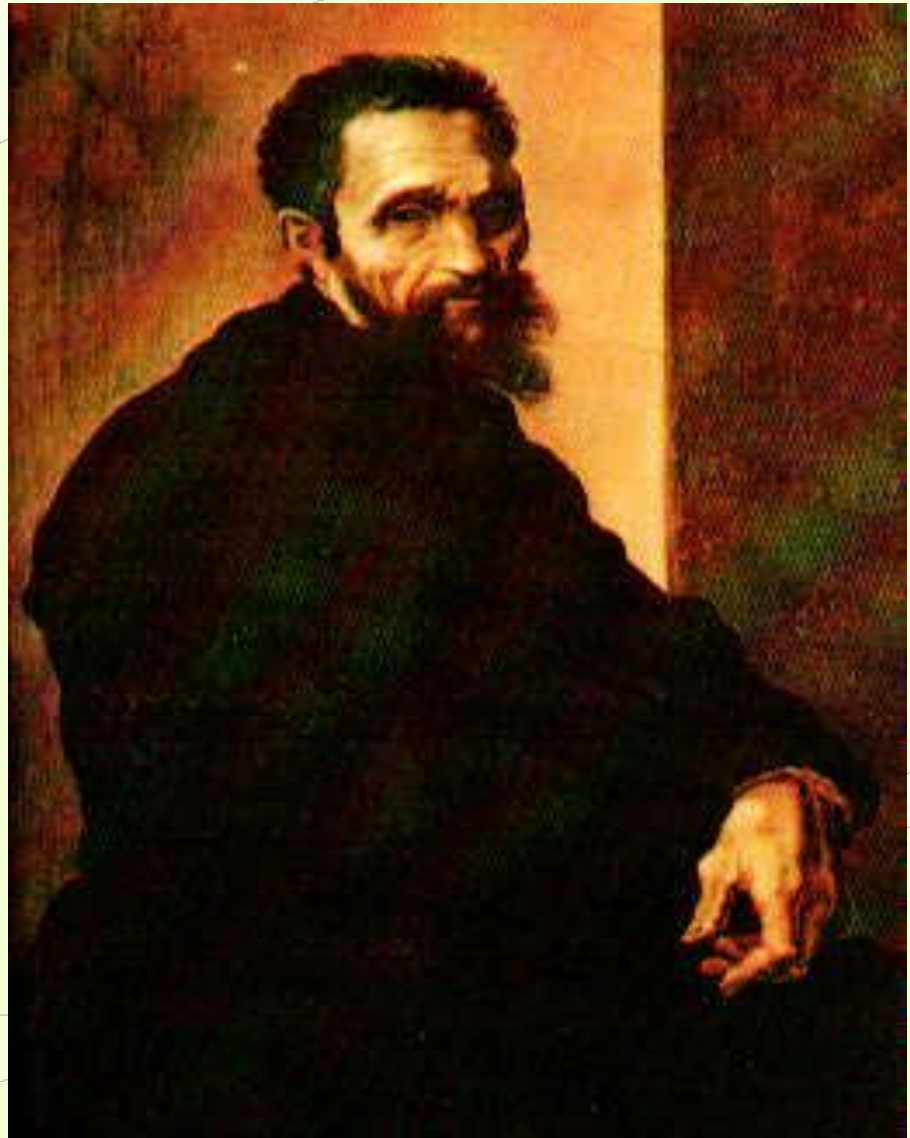

Detaliu

GATTAMELATA

**MICHELANGELO –
Portret realizat de
Jacopino del Conte**

PIETA

DAVID

**MOISE –
Sculptură realizată
de Michelangelo**

Pictura:

- în pictură, deși influența antichității a fost mai palidă decât în alte domenii ale artei, elementele novatoare sunt mai numeroase: perspectiva, introducerea celei de-a treia dimensiuni, pictura în ulei etc;
- pictorii sunt preocupați de legea proporțiilor corpului uman, convinși că frumusețea personajelor constă în armonia părților corpului în acțiune;
- pictura a fost cea mai cultivată dintre artele Renașterii;
- pictura s-a desprins definitiv de tradițiile iconografiei;
- se impune portretul;
- pictorii italieni sunt grupați pe școli, deși mulți dintre aceștia au fost invitați să lucreze în afara orașului natal, în special la Roma;

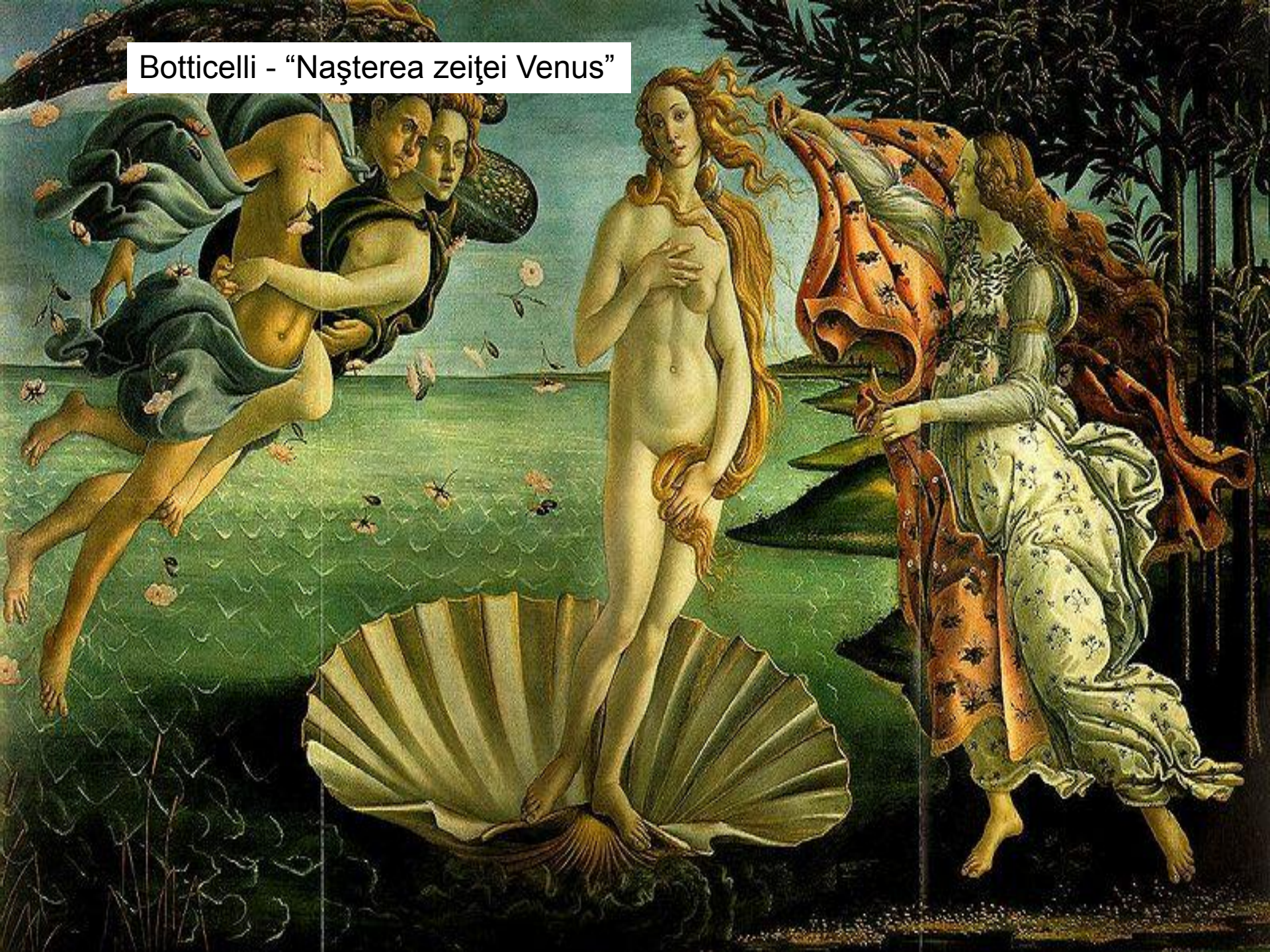
• **Reprezentanți ai Renașterii artistice din Italia:**

- Botticelli („Nașterea zeiței Venus”, „Primăvara”);
- Tizian (remarcabile sunt portretele făcute marilor suverani ai timpului: Francisc I, Carol Quintul);
- Leonardo da Vinci („Monalisa”, „Cina cea de Taină”);
- Rafael Sanzio („Madona Sixtină”, „Școala din Atena”);
- Michelangelo (a pictat Capela Sixtină de la Vatican);

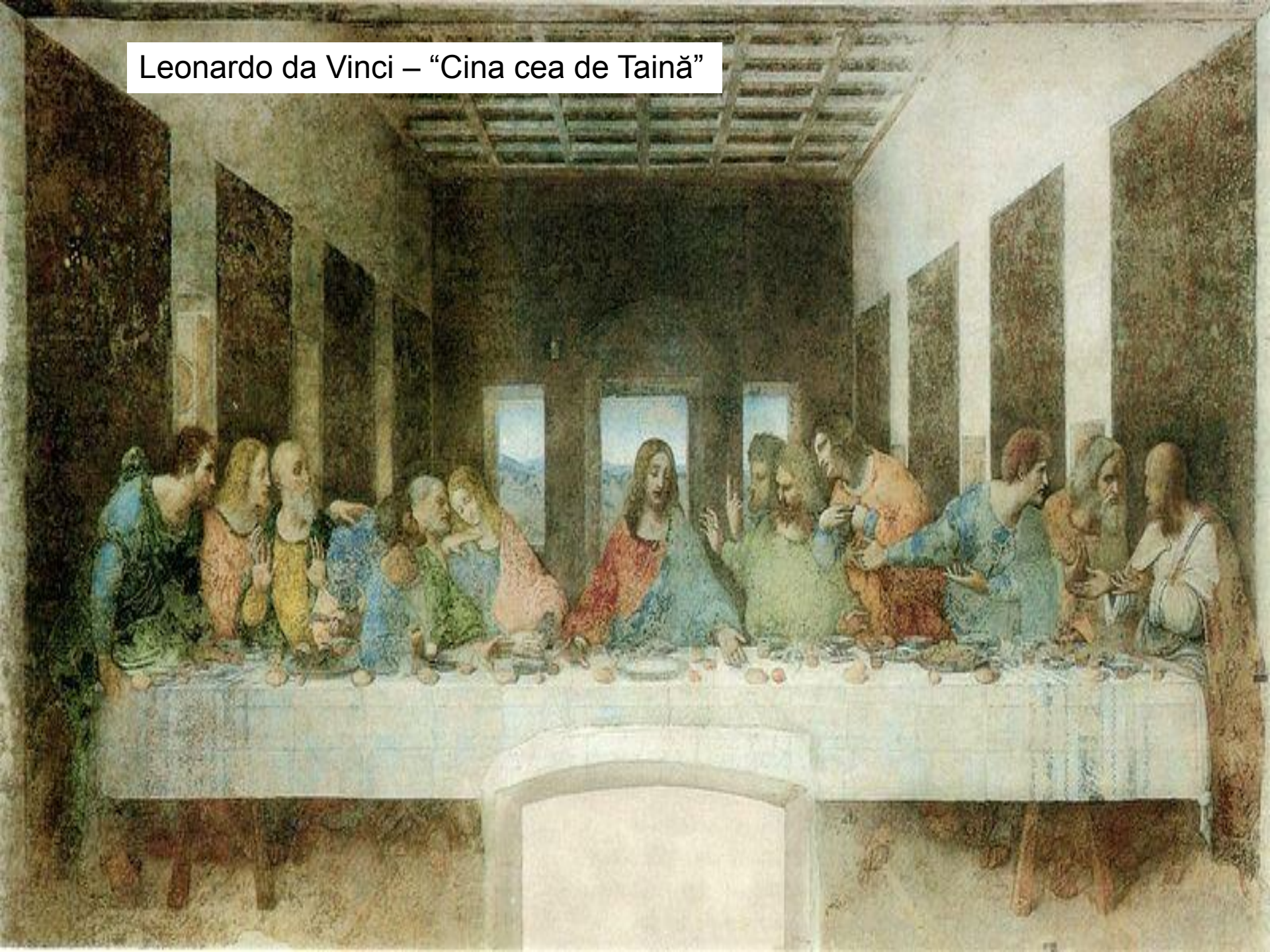
Botticelli - "Primăvara"

Botticelli - "Nașterea zeiței Venus"

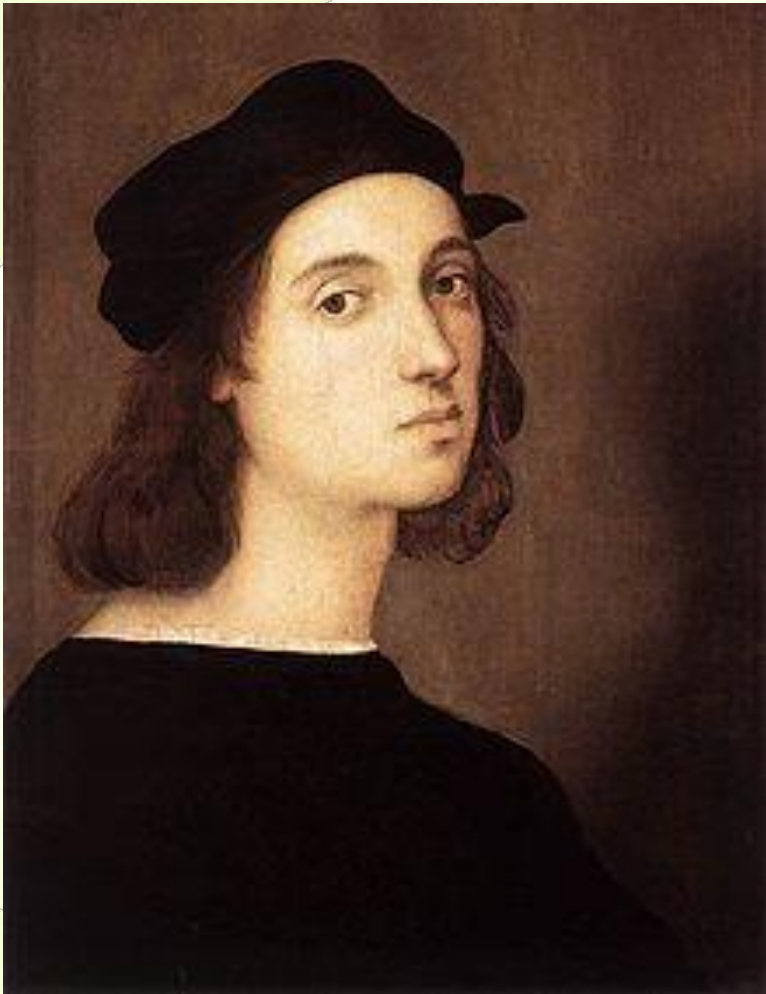

Leonardo da Vinci – “Cina cea de Taină”

**Leonardo da Vinci –
“Gioconda” sau
“Monalisa”**

Rafael

Madona Sixtină

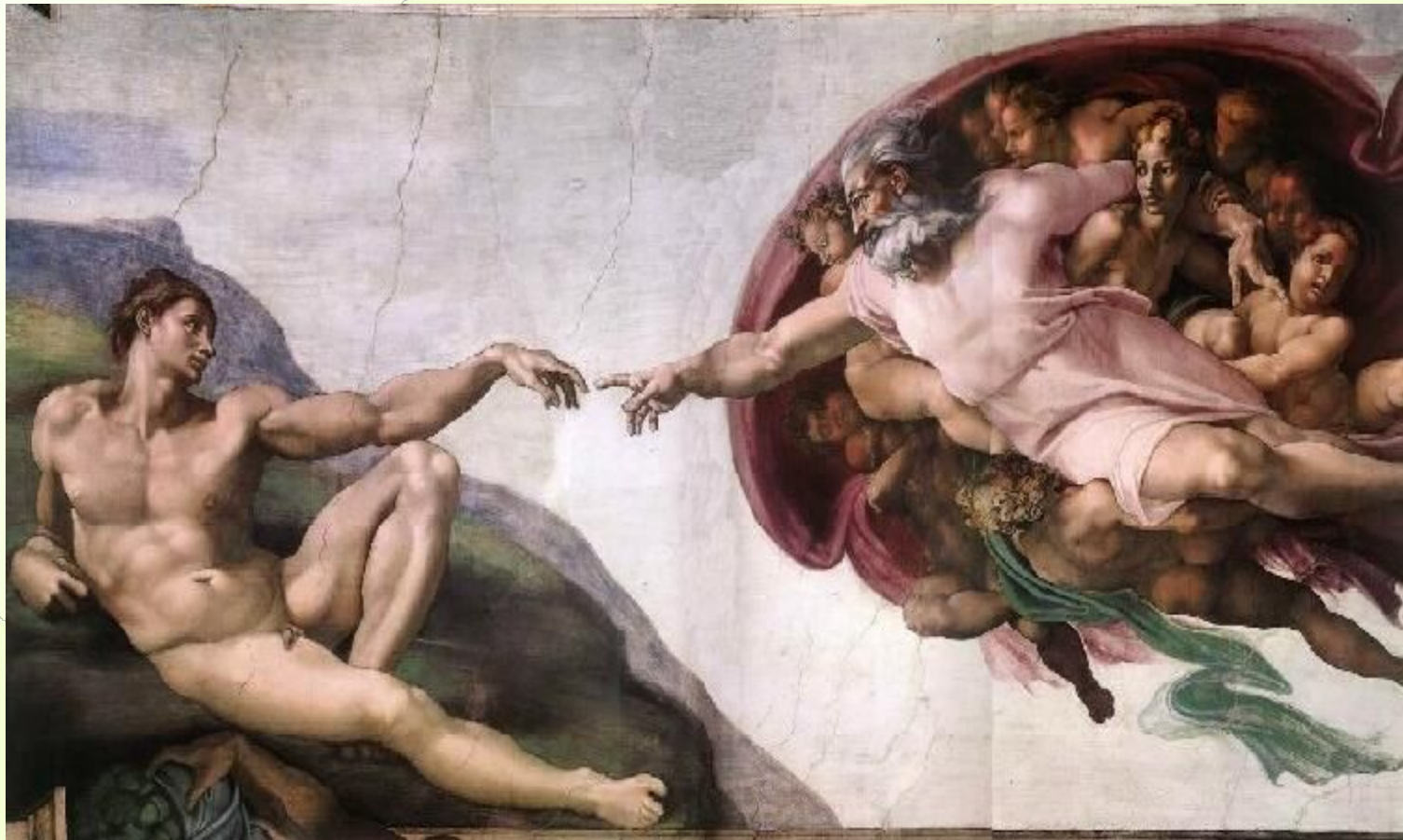
Rafael - "Școala din Atena"

**Rafael –
“Punerea în
mormânt”**

Michelangelo – “Crearea lui Adam” / Capela Sixtină

8. Renașterea artistică din afara Italiei

- Mult timp, Italia a rămas centrul artistic al Europei, unde veneau toți cei care doreau să învețe. Treptat, sub influența Italiei, s-au format școli artistice și în alte țări.
- Cele mai importante școli din afara Italiei sunt:
 - Școala flamandă din Țările de Jos: **Pieter Bruguel cel Bătrân** („Uciderea pruncilor”, „Parabola orbilor”, „Țara trântorilor”, „Căutătorul de cuiburi”, „Căderea lui Icar”);
 - Școala germană: **Albrecht Durer** („Închinarea magilor”, „Cei patru apostoli”) și **Hans Holbein cel Tânăr** („Doi ambasadori”, „Erasmus”);
 - Școala spaniolă: **El Greco** („Cardinalul Nino de Guevara”);

Pieter Bruegel cel Bătrân – Dans țărănesc

Pieter Bruguel cel Bătrân – Vânători în zăpadă

Pieter Brugel cel Bătrân – Căderea lui Icar

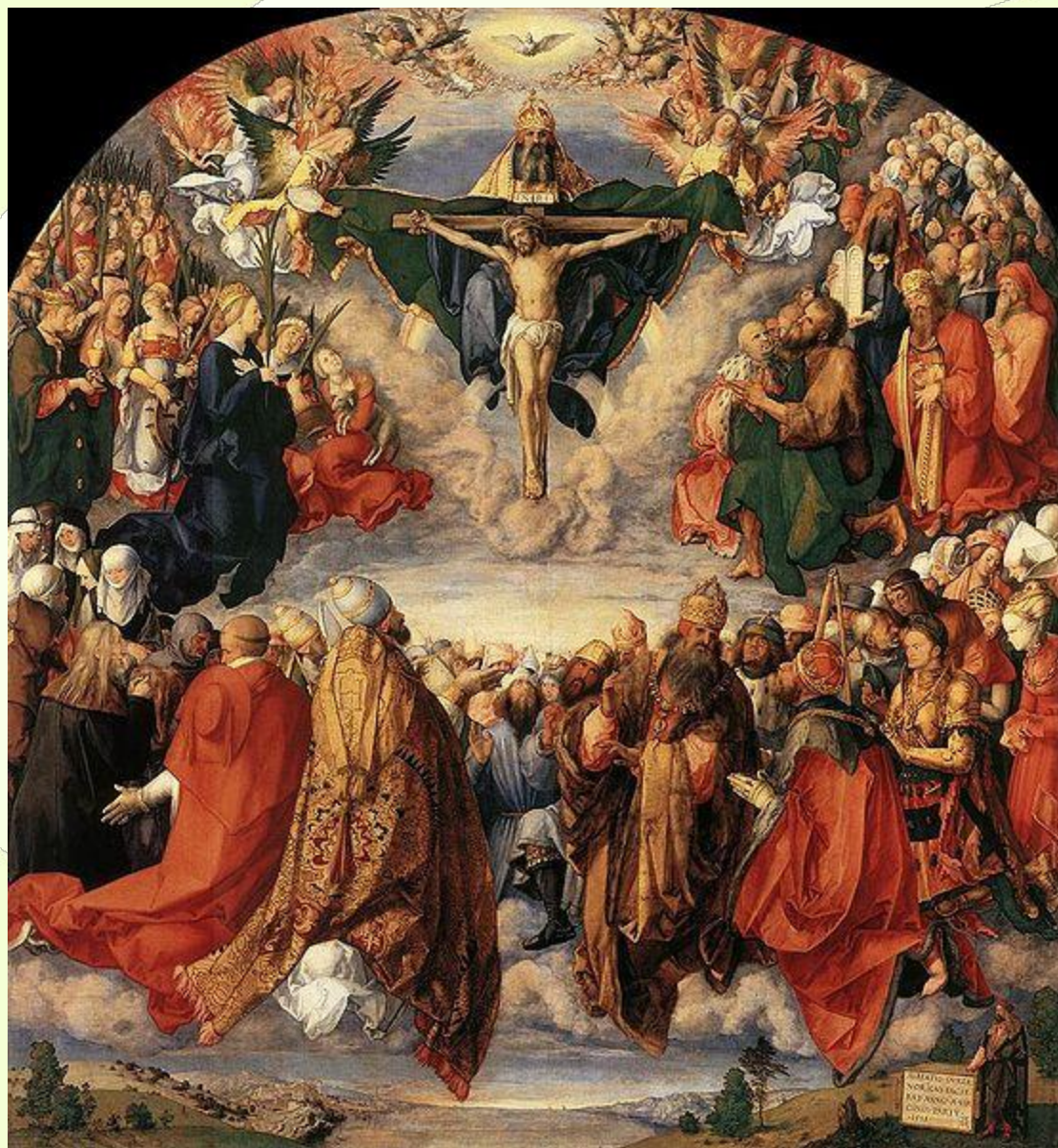

**Albrecht Dürer
– Autoportret**

**Albrecht Durer
– Apostolii**

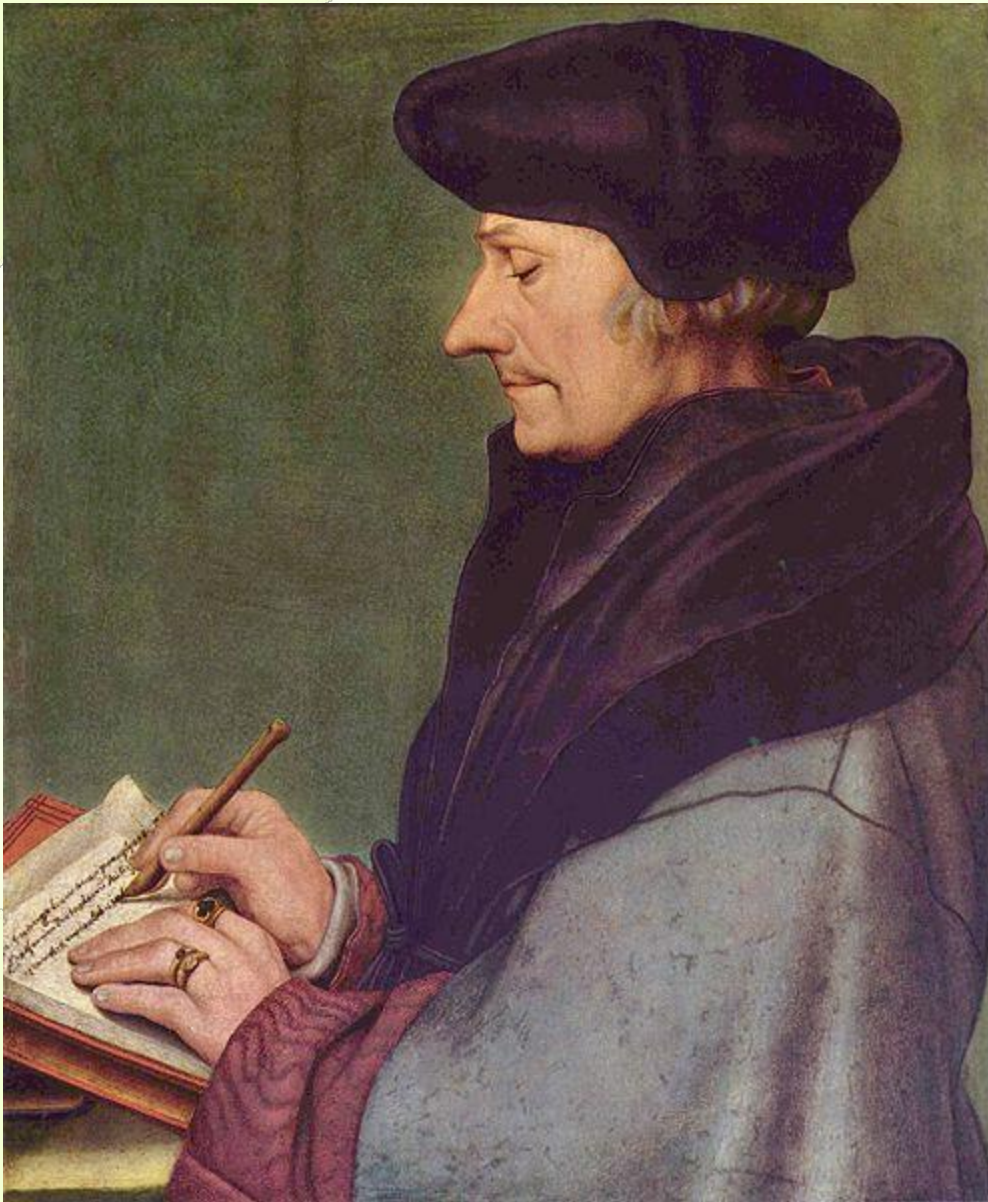

**Albrecht Durer
– Adorația Sfintei
Treimi**

**Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul regelui
Henric al VIII-lea”**

Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul lui Erasmus
Din Rotterdam”

**Hans Holbein cel
Tânăr –
“Portretul lui
Thomas Morus”**

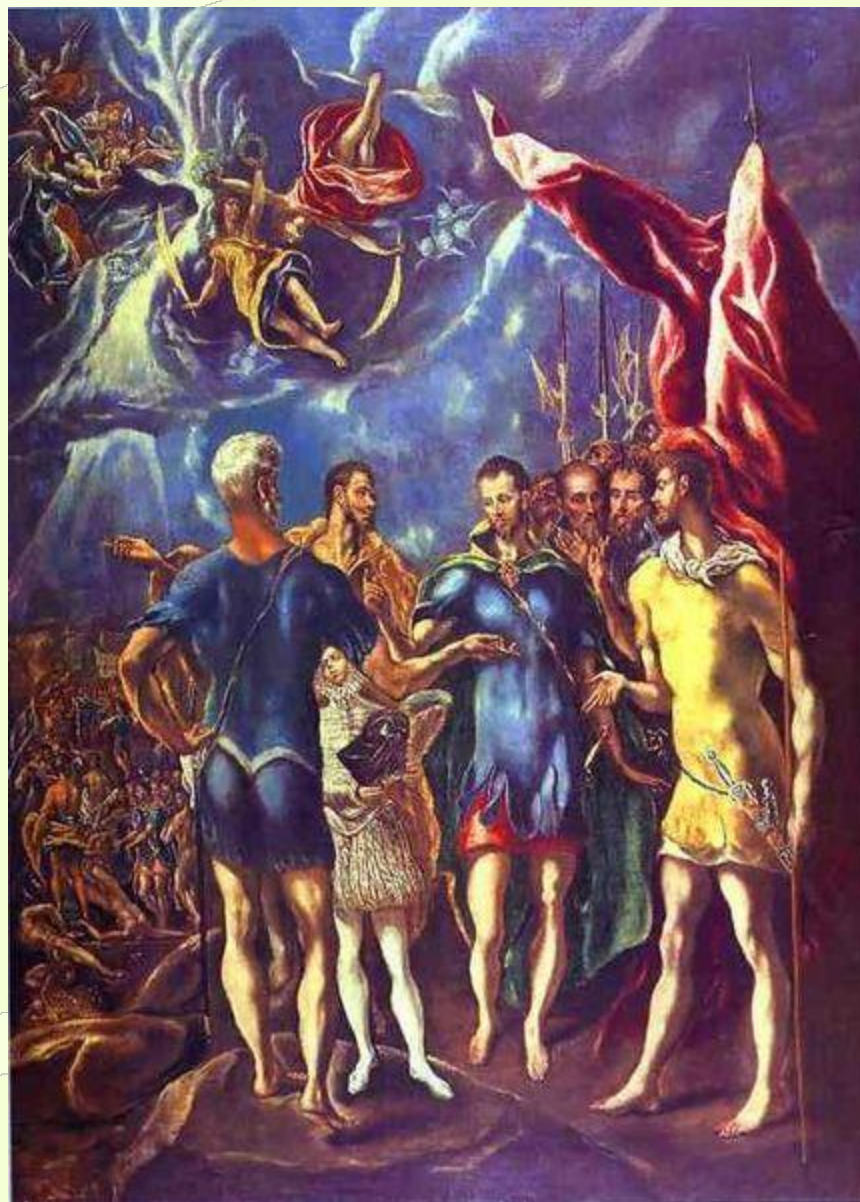

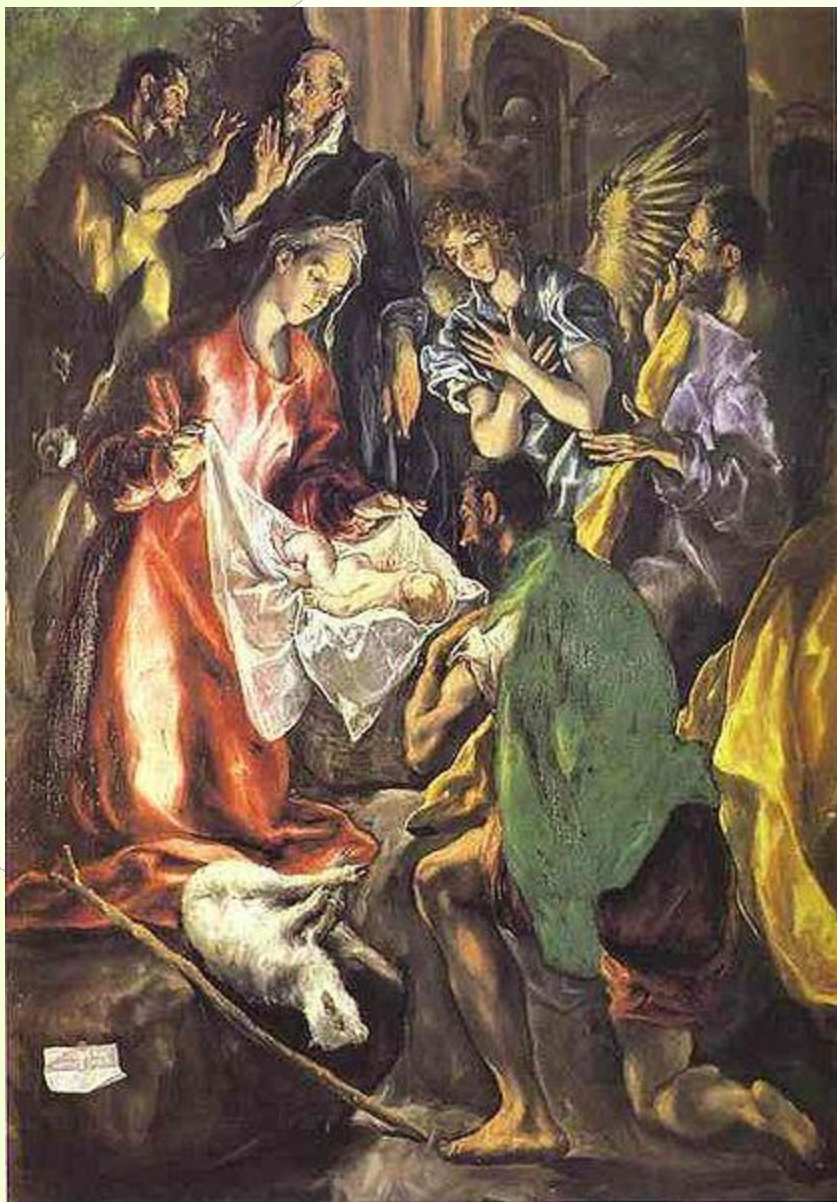
**Hans Holbein cel
Tânăr –
“Ambasadorii”**

El Greco – “Alungarea zarafilor din templu”

**El Greco –
“Martiriul Sfântului
Mauriciu”**

**El Greco – “Închinarea
Magilor”**

**El Greco –
“Logodna Mariei”**

9. Umanismul în Țările Române

- Umanismul s-a manifestat mai puternic în Transilvania, datorită legăturilor strânse cu Europa Centrală și Apuseană.
- În Țara Românească și Moldova, fiii de boieri au adus ideile umaniste după ce s-au întors de la studii din Italia și Polonia.
- Principalii reprezentanți ai Umanismului din Transilvania:
 - **Nicolaus Olahus;**
 - **Johannes Honterus;**

Nicolaus Olahus – este cel mai important reprezentant din Transilvania. A avut o bogată corespondență cu Erasmus din Rotterdam. Opera sa „Hungaria” cuprinde și date despre români, el susținând cu argumente științifice caracterul latin al poporului și limbii române, unitatea de neam a românilor.

- **Principalii reprezentanți din Țara Românească:**

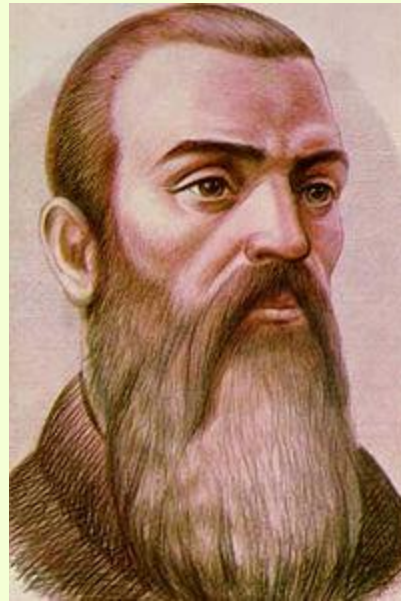
- » **Neagoe Basarab** („Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Teodosie”);
- » **Constantin Cantacuzino** – a redactat o „Istorie a Țării Românești” și a alcătuit, în anul 1700, prima hartă acestui stat;

Neagoe Basarab

- **Principalii reprezentanții**
- **din Moldova:**

- **Grigore Ureche;**
- **Miron Costin;**
- **Ion Neculce;**
- **Dimitrie Cantemir**
(„Descrierea Moldovei”)

Bibliografie:

- **Manualele alternative de istorie pentru clasa a IX-a**
- **www.wikipedia.ro**